

Vastaus Antero Eerola ja 19 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaalle saatava korruption vastainen toimintaohjelma

VD/2475/00.02.00.03/2024

PT/S-AP/EJ

Antero Eerola sekä 19 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Suomi on jo vuosikausia ollut kansainvälisillä kärkisijoilla, kun on mitattu maailman vähiten korruptoituneita maita. Yleisimmin käytetty selvitys on kansainvälinen korruptionvastaisen järjestön Transparency Internationalin Corruption Perception Index (CPI), joka mittaa vastaajien havaintoja korruptiosta omassa maassaan.

Sen viime vuonna julkaiseman selvityksen (<https://yle.fi/a/74-20015512>) mukaan Suomi on Tanskan ja Uuden-Seelannin jälkeen maailman kolmanneksi vähiten korruptoitunut maa.

Korruptiolla ymmärretään julkisen ja poliittisen vallan käyttöä henkilökohtaisen, usein taloudellisen hyödyn saamiseksi.

Oikeusministeriö julkaisi vuonna 2022 Selvityksiä ja ohjeita – sarjassaan (2022:9) kirjasen (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164486>) otsikolla ”Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa - Askelmerkkejä hyvään hallintoon”. Sen mukaan kuntatasolla ”korruption tavoitteena on oikeudettoman yksityisen edun saavuttaminen lainvastaisin tai epäeettisin keinoin, mikä vaarantaa paikallishallinnossa yleisen edun toteutumisen sekä luottamuksen viranomaistoimintaan”. Saman suuntainen määritelmä löytyy myös valtioneuvoston periaatepäätöksestä kansalliseksi korruptionvastaiseksi strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163396>).

Vantaan kaupungilla on synkkä lähihistoria kunnallisen päätöksenteon korruptiosta. Viime vuosina tavat ovat kuitenkin siistittyneet. Tähän ovat vaikuttaneet muun muassa kaupungin johdon puuttuminen ilmiöön sekä työnsä hyvin hoitanut media.

Vaikka korruptio olisikin laajamittaisena ilmiönä pääosin kurissa, myös kuntahallinnossa pitää olla jatkuvasti valppaana. Korruptiivisia ravintoketjuja voi yhä ilmaantua erityisesti julkisissa hankinnoissa, rakentamisessa, kaavoituksessa, vaalirahoituksessa ja näiden kytköksissä. Siksi myös Vantaan kaupungilla olisi syytä koota yhteen korruption vastaiset ohjeet ja toimenpiteet ja mahdollisesti tehtävä niistä erityinen toimintaohjeisto.

Edellä olevan perusteella, me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan valtuustoaloitteen:

*Kaupunki kokoaa yhteen tähänastiset määräykset, ohjeet, käytännöt ja toimenpiteet, joilla se torjuu korruptiota kaikessa toiminnassaan. Tarvittaessa niistä kootaan erityinen korruption vastainen toimintaohjelma.”

Kaupunginvaltuusto 25.3.2024 § 20

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kuntademokratian palvelualue vastaa aloitteeseen seuraavaa:

Korruptio on vaikutusvallan väärinkäyttöä edun tavoittelemiseksi. Toiminta voi olla laitonta tai ainakin epäeettistä. Korruptioon voivat syyllistyä niin kaupungin työntekijät ja viranhaltijat, luottamushenkilöt kuin yksityishenkilöt ja yrityksetkin.

Kaupunginvaltuusto on 19.8.2024 § 14 päättänyt, että Vantaan kaupungille laaditaan aloitteessa esitetty korruption torjuntaohjelma. Päätös tehtiin päätettäessä riskienhallinnan, sisäisen valvonnan järjestämisen ja korruption ennaltaehkäisyyn periaatteista. Täten päätös tämän aloitteen sisällön mukaisesta toimeksiannosta on jo tehty.

Kaupungin määräyksissä, ohjeissa ja suosituksissa on jo laajasti käsitelty erilaisia korruption ennaltaehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä, mutta päätöksen mukaisesti ne kootaan yhteen asiakirjaan. Tällaisia määräyksiä ja ohjeita sisältävät mm. hankintoja koskeva ohjeistus, talouspalvelujen käsikirja, edustusohje, luottamushenkilöiden eettiset periaatteet ja hallintosääntö.

Myös korruption ehkäisyyn liittyvät tärkeimmät lainsäädännökset tullaan liittämään samaan asiakirjaan. Keskisimmät säännökset löytyvät kunta- ja hallintolaista, laista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä rikoslaista. Kunta- ja hallintolaista löytyvät ennen kaikkea estellisyyssäännökset, joiden tarkoituksena on taata, että päätöksentekijällä tai päätöksen valmistelijalla ei ole päätöstä tehtäessä tai sitä valmisteltaessa muita intressejä kuin kaupungin etu. Korruption torjunta on yksi keskeisistä syistä hankintoja koskevan lainsäädännön olemassaoloon. Noudatettaessa julkisia hankintoja koskevia lakeja sekä kaupungin omaa ohjeistusta korruption mahdollisuus minimoidaan, vaikka sitä ei voidakaan kokonaan estää. Rikoslain 40 luvusta löytyvät virkarikoksia koskevat säännökset. Virkarikokseen voi syyllistyä niin viranhaltija, luottamushenkilö kuin tietyissä tilanteissa myös työntekijä. Ulkopuolisen tahon osallistuessa korruptioon rikoksena on useimmiten lahjuksen antaminen tai petos.

Korruption torjunta ei edisty pelkästään jo olemassa olevien säännösten ja ohjeiden keräämisellä yhteen asiakirjaan. Vantaan kaupungin henkilökuntaa ja luottamushenkilöitä tulee kouluttaa, jotta he ovat tietoisia lakien ja ohjeiden sisällöstä ja jotta he oppivat tunnistamaan ne tilanteet, joissa korruptiota voi esiintyä. Vaikka työyhteisössä keskinäinen luottamus on tärkeä, korruption torjunta edellyttää kriittistä asennetta sekä yhteisten pelisääntöjen noudattamista.

Kaupungilla on ilmoittajansuojelulain mukainen ilmiantokanava, jonne ilmoituksen korruptioepäilystä tai muusta epäilystä lainrikkomisesta voi tehdä joko anonymisti tai ihan omalla nimellään. Tietoisuutta tämän kanavan olemassaolosta tulee lisätä.

Sisäinen tarkastus tarkastaa sekä ilmiantokanavaan tehdyt että muuta kautta sen tietoon tulleet väärinkäytösepäilyt. Sisäinen tarkastus samoin kuin ulkoinen tarkastus tarkastavat kaupungin eri toimintoja myös suunnitellun tarkastusohjelman mukaisesti. Jo pelkkä tieto tarkastusmahdollisuudesta voi toimia ennaltaehkäisevänä tekijänä. Osana korruption torjuntaohjelman laatimista tulee kiinnittää huomiota siihen, onko sisäisellä ja ulkoisella tarkastuksella riittävät resurssit tehokkaan tarkastuksen toteuttamiseen.

Osa korruption torjuntaohjelman laatimista tulee myös kiinnittää huomiota kaupungin toiminnan ja päätösten avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen. Kaupungin toimielinten päätökset julkaistaan kaikki, lukuun ottamatta salassa pidettäviä asioista, kaupungin internet-sivuilla. Myös viranhaltijapäätöksistä valtaosa julkaistaan internetissä, mutta tältä osin ohjeistuksessa ja valvonnassa on vielä parannettava. Helsinki Region Infoshare -nimisessä palvelussa julkaistaan laajalti Vantaan kaupungin aineistoa avoimena datana. Palvelusta löytyy mm. Vantaan kaupungin ostot vuodesta 2012 lukien. On hyvä pohtia, tulisiko osa tästä aineistosta julkaista internetissä paremmin ymmärrettävässä muodossa.

Kaupunginhallitus 7.10.2024 § 26

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Antero Eerolalle ja 17 muulle allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus,
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginjohtaja muutti vastauksen ensimmäisen sivun kolmanneksi viimeisen kappaleen loppua seuraavasti:

Vaikka työyhteisössä keskinäinen luottamus on tärkeä, korruption torjunta edellyttää myös ~~tervettä epäluottamusta toisia kohtaan~~ kriittistä asennetta sekä yhteisten pelisääntöjen noudattamista.

Päätös:

Hyväksyttiin muutettu esitys.

Liite:

- allekirjoitettu Antero Eerolan ja 17 muun valtuutetun aloite Vantaalle saatava korruption vastainen toimintaohjelma

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginlakimies Sari-Anna Pennanen,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)